

## **РЕЦЕНЗІЯ**

офіційного рецензента, доктора медичних наук,  
завідувача кафедри хірургії медичного факультету №2

ВНМУ ім. М. І. Пирогова, професора ЗВО

**Каніковського Олега Євгеновича**, на дисертаційну роботу аспіранта  
кафедри хірургії № 1 ВНМУ ім. М. І. Пирогова

**Хуссейна Мустафи Бассам Мустафи на тему: «Профілактика та лікування ускладнень шийного анастомозу при езофагопластиці»**,  
подану до захисту у створену для разового захисту спеціалізовану вчену раду ДФ 05.600.062, що утворена згідно наказу ректора ЗВО Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова № 74 від 02 вересня 2022 на підставі рішення Вченої ради ВНМУ ім. М.І. Пирогова № 1 від 02 вересня 2022 року з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

### **1.Актуальність обраної теми.**

Лікування неспроможностей та рубцевих стриктур стравоходу відноситься до складних і невирішених завдань торакоабдомінальної хірургії, що обумовлено анатомічним розташуванням стравоходу, особливостями будови даного органу, великим об'ємом оперативних втручань, технічними труднощами їх виконання. Серед усіх післяопераційних ускладнень найбільш часто спостерігаються неспроможність швів та стриктури саме шийного езофаго-органного анастомозу. Частота виникнення неспроможностей шийного езофаго-органного анастомозу сягає 15 %, а стриктур – 10 %. Стриктури у переважній кількості випадків розвиваються, як правило, у хворих, в яких була неспроможність шийного анастомозу (до 80 %). Також мають значення індивідуальні конституційні особливості пацієнта, спосіб

езофагопластики, вид анастомозу, етапність пластики, використання певного виду шовного матеріалу та ін. Виникнення даних ускладнень у випадку незадовільного консервативного лікування потребує виконання реконструктивно-відновних оперативних втручань на штучному стравоході.

Значну роль у виникненні неспроможності швів та стриктур стравохідно-органичних анастомозів мають технічні особливості виконання езофагопластики та формування анастомозів.

На сьогоднішній день немає оптимального способу формування шийного езофаго-органного анастомозу, при якому був би мінімальний ризик виникнення його ускладнень. Окрім того, залишається відкритим питання вибору трансплантата для езофагопластики. Немає єдиної діагностично-лікувальної тактики при стриктурах стравоходу та при ускладненнях з боку шийного анастомозу.

Тому, дисертаційна робота Хуссейна Мустафи Бассам Мустафи «Профілактика та лікування ускладнень шийного анастомозу при езофагопластиці» є своєчасною та актуальною, оскільки спрямована на вирішення завдання покращення результатів хірургічного лікування пацієнтів з неспроможністю та стриктурами шийного анастомозу у хворих зі стенозуючими захворюваннями стравоходу шляхом раннього виявлення, прогнозування ускладнень та розробки комплексної програми лікування.

## **2.Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.**

Робота подана як закінчене наукове дослідження, яке присвячене підвищенню ефективності діагностики та хірургічного лікування пацієнтів з неспроможністю та стриктурами шийного анастомозу. Дисертаційне дослідження та опубліковані наукові праці здобувача виконані і підготовлені на високому науковому рівні і базуються на

достатній для вирішення поставлених задач кількості клінічних спостережень (116 пацієнтів з патологією стравоходу). Результати дисертаційного дослідження висвітлені в 13 друкованих працях (одноосібно – 2), із них 6 – у наукових фахових виданнях (4 – у виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз, 1 – в іноземному періодичному виданні), 1 – у виданні, що включено до міжнародної наукометричної бази Scopus, 4 – у матеріалах науково-практичних конференцій, 2 патентах України на корисну модель.

**3.Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.**

Отримані результати роботи довершують праці інших науковців із обраної теми та обґрунтовано доводять те що, здобувачем досліджені різні способи формування шийних анастомозів при езофагопластиці та уточнені фактори ризику виникнення їх ускладнень.

Так, дисертантом була розроблена прогностична модель виникнення післяопераційних ускладнень з визначенням груп ризику неспроможності і стриктури шийного езофаго-органного анастомозу.

Окрім того доповнено і показано нові дані щодо динаміки рівня цитокінів (6,4,10), які є прогностично значущими у діагностиці розвитку ускладнень шийного анастомозу. Останні тісно корелюють з даними щодо стану мікрофлори ділянки неспроможності швів шийного анастомозу та ротоглотки при рубцевих стриктурах стравоходу. Доведена доцільність періопераційної санації порожнини ротоглотки і ділянки неспроможності швів розчином декаметоксину.

Розроблено ряд способів: спосіб профілактики ішемічних ускладнень трансплантатів для езофагопластики (патент України на корисну модель № 141214 від 25.03.2020), та розроблений спосіб формування апаратного

шийного езофаго-органного анастомозу (патент України на корисну модель № 132523 від 25.02.2019).

Запропонована комплексна програма оперативного лікування з ретельною передопераційною підготовкою пацієнта поряд з виконанням алгоритму передопераційної діагностики та алгоритму лікування, медикаментозного способу профілактики розвитку ішемічних змін у трансплантаті, інтраопераційного використання удосконалених особливостей мобілізації при створенні шлункової трубки та товстокишкового трансплантата, розробленого апаратного способу формування шийного езофаго-органного анастомозу і лікування специфічних ускладнень шляхом стентування.

В опублікованих працях дисертанта повністю викладені результати дисертаційного дослідження, наукові положення, висновки і практичні рекомендації, які випливають із них.

#### **4.Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.**

Основні методи дослідження, які автор використав у роботі, базуються на аналізі великої кількості джерел провідної сучасної літератури (168 посилань). Отримані результати дисертації сформовані внаслідок застосування сучасних методів обстеження та лікування (116) достатньої кількості пацієнтів з патологією стравоходу. Статистичний аналіз отриманих даних проведений коректно і дозволяє використовувати результати дослідження у подальшому обговоренні. Висновки, наукові положення та рекомендації, сформовані автором на основі даних власного дослідження з проведенням відповідного статистичного аналізу, що підтверджує їх достовірність, є логічним підсумком отриманих результатів дисертації.

## **5.Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.**

Для виконання поставленого перед дослідженням завдання, дисертантом були використані сучасні і високоінформативні методи дослідження. Так, застосовувались результати клінічного спостереження (збір скарг, анамнезу, фізикальні методи обстеження); лабораторні: загальні біохімічні обстеження ( загальний білок крові, загальний, прямий і непрямий білірубін, фібриноген, визначення рівня інтерлейкінів 6,4,10; методи бактеріологічного дослідження; інструментальні (рентгенографія органів грудної клітини, ультразвукова діагностика органів черевної порожнини, ендоскопічний метод, комп'ютерна томографія, ангіографія); для оцінки ризику виникнення післяопераційних ускладнень у вигляді неспроможності та стриктури езофаго-органного анастомозу була розроблена логістична модель прогнозу їх виникнення шляхом використання методу логістичної регресії, методи статистичної обробки результатів дослідження (варіаційної статистики та кореляційно-регресійного аналізу).

Методи досліджень, які використані в дисертації повністю відповідають сучасним вимогам до наукових досліджень.

Статистична обробка первинного цифрового матеріалу проведена коректно, підтверджена статистична значимість отриманих результатів. Дисертант відмінно здійснив огляд літератури та провів порівняння отриманих результатів із відомими дослідженнями. Таким чином, варто відмітити високий рівень виконання поставленої наукової задачі, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

## **6. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.**

Дослідження, яке проведено дисертантом, є значущим та сучасним для медичної науки. Дисертаційна робота відкриває нові можливості для діагностики і лікування ускладнень шийних анастомозів. Автором розроблений спосіб формування езофаго-органного анастомозу, що дозволило зменшити частоту виникнення неспроможності швів і стриктур шийного езофаго-органного анастомозу, знизити післяопераційну летальність, скоротити тривалість післяопераційного періоду та термін перебування в стаціонарі.

Дисертація є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри хірургії № 1 з курсом урології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова на тему: «Розробка оптимальних методів хірургічного лікування та профілактика післяопераційних ускладнень у хворих з захворюваннями органів грудної та черевної порожнини з використанням мініінвазивних технологій», номер держреєстрації № 0118U005500.

## **7. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.**

Подальше використання результатів дисертації в практичній медицині дозволить враховувати можливість діагностики та лікування ускладнень шийних анастомозів.

Отримані результати роботи використовуються у практичній роботі відділення захворювань стравоходу та шлунково-кишкового тракту, відділення хірургічних інфекцій ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії ім. В.Т. Зайцева НАМН України»; у клінічному високоспеціалізованому хірургічному Центрі з малоінвазивними технологіями і клінічному Центрі торакальної хірургії КНП «Вінницька обласна клінічна лікарня ім. М.І. Пирогова ВОР»; в клініці абдомінальної хірургії Військово-медичного клінічного центру Центрального регіону. Для

виявлення ускладнень з боку шийного анастомозу була розроблена прогностична логістична модель виникнення післяопераційних ускладнень з визначенням груп ризику неспроможності і стриктури шийного езофаго-органного анастомозу.

#### **8. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.**

За результатами перевірки дисертаційної роботи та наукових публікаціях програмою «Strikeplagiarism» встановлено, що текст є оригінальним, не виявлено плагіату, самоплагіату, фабрикування, фальсифікування даних чи будь яких інших порушень принципів академічної доброчесності.

#### **9. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.**

Таким чином, варто відзначити, що дисертаційна робота Хуссейна Мустафи Бассам Мустафи «Профілактика та лікування ускладнень шийного анастомозу при езофагопластиці» є завершеною і самостійною кваліфікаційною науковою працею, яка містить нові науково обґрунтовані результати, що дозволяють розв'язати актуальну задачу сучасної хірургії – покращення результатів хірургічного лікування пацієнтів з неспроможністю та стриктурами шийного анастомозу у хворих зі стенозуючими захворюваннями стравоходу шляхом раннього виявлення, прогнозування ускладнень та розробки комплексної програми лікування.

За своєю актуальністю, методологічним підходом до вирішення поставлених задач, науковою новизною та практичним значенням отриманих результатів дане дослідження є науковою роботою, що виконана на високому науково-методичному рівні. Одержані під час виконання дисертаційної роботи результати мають вагоме значення для сучасної хірургії та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень. Дисертаційна робота у повній

мірі відповідає вимогам до дисертації доктора філософії, які зазначені у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та вимогам до оформлення дисертації відповідно до наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» **Хуссейн Мустафа Бассам Мустафа** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Рецензент:

д.мед.н., професор ЗВО  
завідувач кафедри хірургії  
медичного факультету №2  
ВНМУ ім. М.І. Пирогова

Олег КАНІКОВСЬКИЙ